

**Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesinin «E» fıkrasının değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Bütçe komisyonları raporları (2/141)**

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına**

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesinin «E» fıkrasının değiştirilmesi hakkında hazırladığım kanun teklifimi gerekçesiyle birlikte ilişik olarak sunuyorum.

Gereken işlemin yapılmasını saygılarımla rica ederim.

Burdur Milletvekili  
*M. Özbey*

**GEREKÇE**

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesinin «E» fıkrası ile azınlık ve yabancı okullarında çalışan kültür dersleri öğretmenlerinin on yıla kadar olan hizmetlerinin borçlandırılmaları suretiyle fiili ve resmi hizmetlerine ilâve edilmesi temin edilmiştir. Özel Türk okullarında çalışan öğretmenler bu haktan mahrum bırakılmışlardır. Büyük Millet Meclisinin bundan evvelki devresinde verilen bu karar eşitlik ve adalet prensiplerine aykırıdır. Meslektaşlar arasında zümre farkı yaratmak suretiyle bir kısım meslek erbabının mağdur bir vaziyete düşürmüştür. Kaldı ki, azınlık ve yabancı okullarında çalışan kültür dersleri öğretmenlerinin ekserisi öğretim mesleki ile asla alâkası olmayan «Üniversite talebesi gibi» muvakkaten bu okullarda çalışmış kimselerdir. Buna mukabil özel Türk okullarında çalışan öğretmenler öğretmenliği kendileri için meslek edinmiş ve hayatlarını bu mesleke hasretmiş insanlardır. Bundan başka bunların mühim bir kısmı Öğretmen Okulu ve Üniversite mezunu olup devlete karşı taahhüt ettikleri hizmetlerini Milli Eğitim Bakanlığı kararıyla bu okullarda yapmışlar bilâhara devlet kendilerine resmî bir vazife gösterince derhal oraya geçmişlerdir.

İşte 5434 sayılı Kanun asıl meslek erbabı vevak sahibi olan bu vaziyetteki öğretmenlerin haklarından mahrum bırakmıştır. 14 Mayıs seçimleriyle teşekkül eden yüksek ve âdil bir zihniyetle hareket eden Büyük Millet Meclisinin bu sarîh haksızlığı muttali olduğu andan itibaren ortadan kaldıracağından emin bulunduğum bu kanunun kabulünü rica ederim.

## Maliye Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Maliye Komisyonu

Esas No. 2/141

Karar No. 35

22 . II . 1951

### Yüksek Başkanlığa

Burdur Milletvekili Mehmet Özbey tarafından Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesinin «E» fıkrasının değiştirilmesi hakkında hazırlanan kanun teklifi, Maliye Bakanlığı ve Emekli Sandığı temsilcileri hazır buldukları halde incelendi.

Teklifin tümü üzerinde açılan müzakere sırasında Maliye Bakanlığı temsilcisi; ekalliyet okullarıyla yabancı okullarda kültür dersleri öğretmek üzere tavsif edilen öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığınca seçildiklerinden, borçlanmak suretiyle emeklilik hakkından faydalanmaları esasının 5434 sayılı Kanunla kabul edildiğini, münhasıran Özel Türk okullarında hizmet gören öğretmenlerin ise, böyle bir kayda tâbi olmaları hasebiyle aynı haktan faydalanmalarının muhik gösterilemeyeceği mütalâasıyla bakanlığının teklife taraftar olmadığını beyan etti.

Emekli Sandığı temsilcisi ise; bir sigorta müessesesi olan sandığın, geçmiş hizmetlerin hesabı suretiyle emeklilik hakkı tanımaya müsait bir kurum olmadığını, esasen borçlanma usulünün bir

intikâl müessesesi olup genişletilmesinden Sandığın zarar göreceğini belirtti.

Özel Türk okullarında vazife alan öğretmenlerin maarif hizmeti gördüklerinde şüphe olmakla beraber, hususi bir müessesede ifa edilen ve akdi esaslara dayanan bir hizmetin emekliliğe mevzu olamayacağı neticesine varan komisyonumuz teklifin reddine oy birliğiyle karar verdi.

Havalesi gereğince Bütçe Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Maliye Komisyonu

Başkanı

Rize

*İzzet Akçal*

Kâtip

Zonguldak

*Fehmi Açıksöz*

Mardin

*A. Kalav*

Sivas

*Ş. Ecevit*

Sözcü

Giresun

*Hayrettin Erkmen*

Konya

*U. N. Yiğiter*

Siird

*M. D. Süalp*

Yozgad

*F. Nizamoğlu*

### Bütçe Komisyonu Raporu

T. B. M. M.

Bütçe Komisyonu

Esas No. 2/141

Karar No. 11

24 . XI . 1952

### Yüksek Başkanlığa

Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesinin (E) fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi Maliye Komisyonu raporiyle birlikte Komisyonumuza havale olunmakla teklif sahibi, Maliye ve Milli Eğitim bakanlıkları temsilcileri hazır olduğu halde incelenip görüşüldü.

Teklif sahi; azınlık ve yabancı okullar kül-

tür dersleri öğretmenlerinin bu vazifelerde geçmiş olan hizmetlerinin borçlanmak suretiyle 10 yılının fiilî hizmet müddetlerine ilâve olunacağı kabul edildiği halde aynı mahiyet ve hukuki durumda bulunan Türk özel okullarındaki öğretmenlere böyle bir hakkın tanınmamış olması yüzünden bir ikilik ve adaletsizliğin meydana geldiğini, binaenaleyh aynı hakkın Türk özel okulları öğretmenlerine de tanınmasının

lâzım ve hakkaniyet icaplarından olacağını beyan etmiştir.

Gerek raportörün raporundan ve gerek başkanlık temsilcilerinin verdiği izahattan anlaşılacağı üzere halen Maarif bünyesi içinde :

1. Türk özel okulları;
2. Ecnebi özel okulları;
3. Ekalliyet özel okulları;

Olmak üzere üç tip özel okul mevcuttur. Ancak bu okullar öğretmenlerinin memur statüsüne dâhil olmadığı halde ifa ettikleri hizmet bir âmme hizmeti vasfını taşımaktadır.

Ecnebi ve ekalliyet mekteplerinde Türk Dili, Türk Tarihi ve Yurt Bilgisi kültür dersleri okutan öğretmenler, murakabenin temini bakımından Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tâyin edilirler. Türk özel okulları öğretmenleri ise bunları mezkûr müesseseler tâyin eder. Ancak bu tâyin keyfiyeti bakanlığın tasdikı ile tekemmül eder ve her üç okul öğretmenlerinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî okullar öğretmenlerinde aranan vasıfların mevcudiyeti lâzım olduğu gibi bu vasfı haiz olmayanların tâyin ve tasdik muameleleri yapılmaz. Bu suretle aradaki yegâne fark, mevzuubahis okullar öğretmenlerinin Millî Eğitim Bakanlığı kadrolarına dâhil olmadıkları için memur sıfatını haiz olamamalarından ibarettir.

Mevzuubahis her üç okul öğretmenleri de bu müesseselere akdî bir münasebetle bağlı olup, fiilî ve hukuki vaziyetlerinin de tamamen aynı olması dolayısıyla aralarında bir rüçhaniyet ve istisnaiyet tesisini muhik gösterecek hiçbir sebep mülâhaza edilemez.

Mevzuubahis (E) fıkrasının Hükümet tasarısındaki metni (Özel okulların denetlenmesi Millî Eğitim Bakanlığına ilişkin öğretmenliklerinde) şeklindedir ki, bu hükümlerle, Hükümet her hangi bir hususiyet ve istisnaiyet derpiş etmeksizin aynı hukuki durumda olan her üç özel okul öğretmenlerinin bu haktan istifadelerini temin maksadıyla ve hepsine şâmil olmak üzere (özel okullar) tâbirini kullanmıştır.

Fakat Geçici Komisyon, istisnai ve yeni bir mahiyet arzeden borçlandırma müessesesini genişletmemek mülâhazasıyla Hükümetin teklifini yukarıda yazılı şekilde tadilen Yüksek Kamutaya sevk etmiştir.

Mezkûr fıkra, Kamutayda müzakere edilir.

ken bâzı milletvekilleri hukuki vaziyetleri aynı olan ecnebi ve ekalliyet okulları öğretmenlerine böyle bir istisnai hak tanıyıp da Türk özel okullarındaki öğretmenlere tanınmaması keyfiyetinin hakkaniyete uygun olamayacağı eihle bu hakkın ya Hükümet tasarısında olduğu vehile hepsine teşmil edilmesi ve yahut bu fıkranın tamamen tayyedilmesi fikir ve mütalâasını ileri sürmüştür.

Bunun üzerine Komisyonun da muvafakatiyle metin tekrar müzakere ve tetkik için Komisyona iade edilmiştir. Fakat Komisyonda ikinci defa yapılan müzakere ve münakaşalara rağmen fıkra tadile uğramaksızın yine eski şekliyle Heyeti Umumiyyeye sevk edilmiştir.

Kamutaydaki ikinci müzakeresinde; Komisyon, şayet Türk özel okulları öğretmenlerinin maddeye ithali teklifi kabul edilmezse bir adaletsizlik ve ikilik meydana getiren bu fıkranın tayyedilmesini teklif etmiştir. Fakat neticede her iki teklif de reddedilerek fıkra, yukarıda yazılı şekilde kabul edilmiştir.

Filhakika; borçlanma müessesesi yeni bir istisnai bir müessesedir. Prensipten sandığı birtakım risklere mâruz bırakmamak için tevsi edilmemesi temayül ve mülâhazasının hâkim olması iktiza eder. Fakat 65 nci madde kül halinde ince bir tetkik süzgecinden geçer ise ademi tevsi prensibine pek de sadakat gösterilmiş olduğu tezahür eder.

Kaldı ki, Hükümet, Türk özel okulları öğretmenlerini de sevk etmiş olduğu mevzuubahis (E) fıkrası hükmü içine almakla bununun tevliit edeceği malî neticeleri dahi derpiş etmiş olduğu şüphesizdir.

Hal böyle iken esasen prensibi kısmen ihlâl edilmiş olan borçlandırma müessesesini mücerret tevsiden içtinap etmek mülâhazasıyla aralarında hiçbir mahiyet ve hattâ derece farkı bulunmayan şekil ve muhteva bakımından aynı hukuki bünyeyi haiz bu üç müessese de aynı şartlar dâhilinde ve aynı mahiyette birer âmme hizmeti ifa eden ve aynı evsafa bulunanlardan iki müessesede çalışanlara tanınan hakkın üçüncü müessesede çalışanlara tanınmasının tevliit ettiği adaletsizlik ve hakkaniyete aykırılığın kat'i nazar hukuk mantığı bakımından izahını yapmak da kolay bir şey değildir.

Her ne kadar Maliye Komisyonu raporunda

(Özel Türk okullarında vazife alan öğretmenlerin maarif hizmeti gördüklerinde şüphe olmakla beraber hususi bir müessesede ifa edilen ve akdî esaslara dayanan bir hizmetin emekliye mevzu olamayacağı neticesine varan komisyonumuz teklifin reddine oy birliğiyle karar vermiştir) demektedir ise de; yukardan beri izahına çalıştığımız veçhile her üç okul da aynı mahiyet ve hukuki bünyeyi taşımakta ve her üçünde de ifa edilen hizmet, akdî esaslara müstenittir ve hepsi de memur statüsünün dışındadır.

Komisyonumuz; hiçbir hukuki esasa istinat etmiyen ve aynı hukuki bünyeyi muhtevi müessesede vazife alanlar arasında bir rüçhaniyet tev-lidine sebep olan bu hükmün olduğu gibi mah-fuz tutulmasının doğru olmayacağına ve kanun hükümleri arasında tenakuzlar yaratan bir tasarruf değil, bilâkis ahenk ve vahdet tesis eden bir tasarruf olduğu cihetle Türk özel okulları öğretmenlerinin de (E) fıkrası şümulü dâhiline alın-masının uygun olacağına karar vermiştir.

Tatbikattaki kolaylık ve vuzuhu sağlamak bakımından yeniden tanzim olunan metin Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Bu Rapor Sözcüsü
İstanbul	Burdur	Gümüşane
E. Adakan	F. Çelikbaş	K. Yörükoğlu
Kâtip		
Sivas	Ankara	Ankara
H. İmre	M. Bayramoğlu	M. Ete

Çanakkale	Erzincan	İstanbul
K. Akmanlar	N. Pekcan	Muhalifim
		H. Hüsmen
İstanbul	İstanbul	İstanbul
S. Oral	M. Sarol	F. Saymer
İzmir	İzmir	Kırklareli
B. Bilgin	T. Gürerk	Ş. Bakay
Kırşehir	Konya	Malatya
R. Özdeş	R. Birand	M. S. Eti
Ordu	Seyhan	Seyhan
R. Aksoy	Dr. S. Bari	C. Türk
Siird	Sinob	Trabzon
B. Erden	S. Somuncuoğlu	C. R. Eyüboğlu

#### Muhalefet şerhi

Kanun tasarısı özel okullarda çalışmış öğretmenlerden devlet hizmetine girenlerden bu okullarda çalıştıkları senelerin emeklilik devresine eklenebilmesini hedef tutmaktadır. Ancak böyle bir prensip kabul edilecek olursa bunun sadece özel okullarda çalışan öğretmenlere değil özel hastanelerde çalışan doktor ve eczacılar, özel bankalarda çalışan banka memurları ve diğer müesseselerde çalışanlar hakkında da tatbik edilmesi icap eder ve böyle bir kanunun kabulü haklı olarak birçok diğer taleplere yol açar ve bu suretle açılacak gedik ilânihaye büyür. Gerek bu sebeple ve gerekse Kamutayda arzedeceğimiz diğer sebepler dolayısıyla tasarıya muhalifiz.

Giresun	Kastamonu
M. Şener	H. Türe

**BURDUR MİLLETVEKİLİ MEHMET ÖZ-  
BEY'İN TEKLİFİ**

*Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu-  
nun geçici 65 nci maddesinin «E» fıkrasının de-  
ğiştirilmesi hakkında kanun teklifi*

**MADDE 1.** — Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı hakkındaki 8 . VI . 1949 tarihli ve 5434 sayılı Kanunun geçici 65 nci maddesinin «E» fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Özel Türk okulları öğretmenlikleriyle azınlık ve yabancı okulların Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tâyin olunan öğretmenliklerinde

**MADDE 2.** — 5434 sayılı Kanunun meriyeti tarihinde özel Türk okullarında vazife almış bulunanlar bu kanunun hükmünden faydalanırlar.

**MADDE 3.** — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**MADDE 4.** — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

**BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ**

*5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesi hükmünden, tâyin ve denetlenmesi Millî Eğitim Bakanlığına ilişkin özel Türk okulları öğretmenlerinin de faydalanmaları hakkında ek kanun tasarısı*

**MADDE 1.** — 11 . VI . 1949 tarih ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 65 nci maddesi hükmünden, bu maddede yazılı şartlar dâhilinde olmak üzere tâyin ve denetlenmesi Millî Eğitim Bakanlığına ilişkin özel Türk okulları öğretmenleri de faydalanırlar.

Geçici 65 nci maddedeki altı aylık müracaat süresi bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlar.

**MADDE 2.** — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**MADDE 3.** — Bu kanunu Bakanlara Kurulu yürütür.